

Primorski List

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja!

Izhaja vsaki četrtek ob 5. pop. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Cena za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krona. Za manj premožne 4 krona za celo leto.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
IVAN BAJT.
Tisk. »Narodna tiskarna« v Gorici.

Naročnino in oznanila sprejema upravištvo v Gorici, Semeniška ulica št. 9. Posamezne številke se prodajajo v tobakarnah v Solski ulici, Nunski ulici in na Korenjskem bregu (Riva Corno) št. 14 po 10 vin.
Rokopise sprejema uredništvo v Gorici, dvorišče sv. Hilarija št. 7.

Slovenska duhovščina na II. katoliškem shodu.

Slovenska duhovščina — od Soče do Drave pa od Kolpe do Zilje — ima v zgodovini slovenske zavednosti zelo častno mesto in nobeno še tako ostudno obrekovanje narodno-naprednih gospodov jej ne vzame te krvavo zaslužene časti. Zgodovina bo nazadnje vendar le govorila resnico, da so slovenski duhovniki vselej in povsod krepko in požrtovalno budili slovenski narod. In to častno mesto si hoče duhovščina tudi še nadalje ohraniti v slovenski družbi, ker mora ljubiti ljudstvo, iz katerega je zrastle, in delati za narod, med katerim stoji v imenu Kristusovem. Narod pa sme biti tega sodelovanja vesel, ker v slovenski duhovščini, ki šteje okolo 1000 izobrazjenih in neodvisnih mož, je velika moč. Ta moč pa ne izvira le iz nje znanja in poštenja ali iz gmotnih ugodnosti, katere imajo duhovniki, ampak v prvi vrsti iz stanu, ki je posvečen, čeprav so duhovniki sami slabotni ljudje. Zato pa je treba, da se duhovniki zavdajo svojega stanu, da branijo in zastopajo čast svojega stanu, ker v stanu je njih moč! Najbolje bomo pa zagotovili čast in ugled, ako bomo res en stan, vsi sporazumljeni, združeni, edini. V slogi je moč. Do zdaj pa smo bili preveč ločeni, eden drugemu nepoznani, celo nasprotni, vsaki v svojem kotu. To ne sme biti od zdaj naprej.

Naj nas pa nihče krivo ne razume, kakor bi duhovniki iskali le svojih koristi in gospodarstva svojega stanu čez druge stanove. Tega nikakor ne, ker prvič, kdo hoče biti slovenskemu ubožnemu in pozabljenemu ljudstvu vodnik, ne sme biti gospod, ampak trpin in naj se pripravi na vse mogoče žrtve ne pa na dobičke in gospodarstvo. Drugič pa izvirajo taka očitanja iz krivega materialističnega mnenja. Materijalistu je namreč vsaki človek sebičnež in tako tudi vsaki stan. Zato si vedno misli, da vsaki stan išče le svojih koristi, svojih dobičkov itd. Po krščanskem mišljenju pa je vsaki stan ud celega telesa — naroda ali države. Če torej ud dela za se, za svoje zdravje, dela tako najbolje za celo telo, če pa le en ud hira, trpi celo telo. Če torej želimo, da bodi duhovski stan zdrav, krepak, zložen in spoštovan, želimo to zato, da bo krepko in uspešno deloval za celi narod.

In kmalu pride priložnost, ob kateri se pokaže lepa složnost vse slovenske duhovščine. To bo namreč na II. slovenskem katoliškem shodu v Ljubljani. Došla so nam vže iz vseh krajev slovenske domovine poročila, da se bo duhovščina množično vdeležila II. kat. shoda v Ljubljani. Še več. Vdeležba bo organizovana. Na shod ne pojdejo le posamezni duhovniki, ampak bodo ob enem zastopane cele skupine, celi dekanati in tako cele škofije. Na ta način bodo res vsi slovenski duhovniki zbrani na enem mestu, v enem duhu, v enem imenu. Moči do zdaj raztresene bodo na shodu združene v mogočno vojsko.

Ta edinost bo gotovo lep zgled ljudstvu, katero ima v duhovščino zaupanje in katero ima pravico zahtevati od nje, da bodi složna in edina. Ta edinost vseslovenske duhovščine bo temelj — skala vseslovenske edinosti in celokupnosti in sicer trden, neo-

mahljiv temelj nasproti slovenski vihravi in v eno mer prepirljivi politiki.

Zgodovina slovenske politike od l. 1848. je namreč dolga vrsta ostudnih preprirov in nedoslednega omahovanja na vse strani. Neka vihravost, neka nezrela, nemoška in včasih skoraj otročja taktika ni dovolila slovenski politiki onega miru, one doslednosti in načelnosti, brez katere sploh ni mogoča politika celega naroda. To je veliko zlo in morda največje zlo; za katerim hiramo. Prepričani smo pa, da bo slovenska politika veliko bolj trezna, moška, dostojna in vzdržna dosledna, ako bo v vseh vihrav in preprirov duhovščina slovenska — od Soče do Drave, od Kolpe do Zilje — edina in organizovana. Ta edinost bi bila torej silno v prid celemu narodu.

Zatorej kličemo slovenski duhovščini proseč: Bodimo vsi eno, vsi v istem imenu, vsi za isti program združeni in organizovani za časno in večno blaginjo slovenskega naroda. Hitite vsi na shod v Ljubljano zborovat v imenu Kristusovem za čast in napredok domovine!

Kdo se je spremenil? Dr. Gregorčič ali Gabršček?

Na shodu v Kobaridu sta se gg. Gabršček in dr. Tuma trdila dokazati, da se je dr. Gregorčič od leta 1896. naprej ves spremenil, nasprotno pa da sta ona dva ohranila stari program, ki je program narodno-napredne stranke. Njima nasproti je nam prav lahko dokazati, da sta le dr. Tuma in Gabršček zapustila stari program, kakor tudi cela slovenska narodno-napredna stranka. Evo dokaz!

Dr. Tuma je na ustanovnem shodu svoje stranke v Gorici in zdaj zopet v Kobaridu postavil za poglavitno načelo stranke te le trditve: Vera nima v javnosti nobene besede, zunaj cerkve naj se ne govori o veri, vera in politika se izključujeta! —

To načelo pa nasprotuje trditvam slovenskih liberalcev, s katerimi so se mnogo let borili proti naši stranki, češ, da oni niso liberalci, da na Slovenskem ni liberalizma, da oni priznavajo veri vso veljavo tudi v javnosti, da oni se le v taktiki ne zlagajo z nami, da je ves razpor le oseben itd. Kdo se je torej spremenil, ljubi dr. Tuma?

Načelo dr. Tume nasprotuje resolucijam zaupnih mož narodno-napredne stranke v Ljubljani l. 1893., v katerih se je na prvem mestu poudarjalo, da načela katoliške vere morajo biti podlaga vsega javnega življenja slov. naroda. — Ko so gg. zaupniki iz Trsta zahtevali, da bi se o veri ne govorilo v političnem programu, sta se temu uprta dr. Gregorčič in — čujte — gosp. Gabršček, rekoč, da se Slovenci v politiki ne smemo bratiti z nobeno stranko, tudi z mladočeško ne, ako ne izpoznavajo katoliških načel. To resolucijo so zaupni možje narodno-napredne stranke sprejeli skoraj soglasno. Kdo se je torej spremenil, ljubi dr. Tuma?

Načelo dr. Tume nasprotuje nadalje resolucijam vseslovenskega shoda v Ljubljani l. 1897., katerega se je vdeležila tudi narodno-napredna stranka, posebno se Ivan Hribar, dr. Ferjančič, tudi dr. Tavčar in pa — Gabršček in dr. Tuma. Shod je soglasno in

brez oporekanja sprejel resolucijo, da bodi katoliška vera podlaga slovenske politike. Zdaj pa pravi dr. Tuma: vera nima v javnosti besede. Kdo se je torej spremenil, ljubi dr. Tuma?

Načelo dr. Tume nasprotuje programu, po katerem je bil on izvoljen za deželnega poslanca. Izvoljen je bil na podlagi programa političnega društva „Sloga“. „Sloga“ pa ima izrečno v pravih zapisano, da deluje v politiki na katoliški podlagi, to je, na podlagi načel in naukov sv. katoliške vere. To točko v pravih političnega društva je branil zlasti g. Gabršček, in se je s tem tudi nam nasproti ponašal. Zdaj pa pravite g. poslanec, da politika in vera se izključujeta, da politika ne sme biti na katoliški podlagi. Kdo se je torej spremenil, ljubi gosp. dr. Tuma?

Staro in slavno načelo slovenske politike je bilo: „Vse za vero, dom, cesarja“. Vi pa pravite: V javnosti za vero nič! Kdo se je torej spremenil, ljubi g. dr. Tuma?

„Soča“ nam pač odgovori na vse to: „Če smo torej stali na katoliški podlagi, zakaj se niste z nami združili vže l. 1893.“ Zato, ker nismo verovali vašim besedam, ampak smo vas sodili po dejanjih. Mi smo dobro vedeli, kaj tiči za vas. Nasproti je pa dr. Gregorčič trdno veroval besedam liberalcev, čeprav so ga vsi prijatelji svarili. In kakor dr. Gregorčič je še na stotine duhovnikov iz prevelikega rodoljubja verovalo liberalcem.

Vsi ti se zdaj britko kesajo na Gorškem kakor drugodi po Slovenskem. — Ko smo vam hoteli tudi mi vže zaupati — l. 1897. z ozirom na veljavo dr. Gregorčiča in iz ljubezni do miru za napredek nesrečnega naroda — ste nas odbili in dr. Gregorčiča samega svarili pred klerikalizmom. To skrivnost ste zdaj sami izdali.

Gospoda pravita, da sta ostala, kar sta bila. Mi jima verujemo, da sta bila vselej to, kar sta zdaj: radikalna liberalca, a lepo prosimo, da bi tudi ona dva nam verovala, da sta vselej drugače govorila, kakor v srcu čutila in mislila. Tako gospoda Andrej Gabršček in dr. Henrik Tuma, bodita si dobra in govorita resnico: Lisica pusti kožo, zvijače pa ne!

Dr. Tume shod v Tolminu dne 2. t. m.

Da bi kaj sporočil v „Prim. List“, sem šel zraven. Pa mize za časnikarske poročevalce ni bilo; k sreči se je dobil stol. —

Kaj je dr. Tuma govoril?

Ob 3. uri in 25 minut je dr. Tuma vstal, del levo roko v hlačni žep in spustil dolg govor. — Najprej se je pohvalil, da je delaven poslanec. Potem je pravil o deželnem zboru, o trgovskem obrtnem društvu, o razporu na Gorškem, o duhovnikih, o cestah in železnicah, o gozdoreji (dr. Tuma gozde redi) in živinoreji. Predlagal je znani resoluciji o železnicah. — Ni mi treba praviti, kako je govoril o teh rečeh. Saj je bilo že dvakrat popisano v „Prim. Listu“, v poročilih o shodih v Vrtojbi in v Kobaridu. Dveh rečij pa ne smem prezreti, kar kažeta v solnčni luči — Tumov značaj.

Kaj ukazuje dr. Tuma duhovnikom?

Ko je mož govoril o duhovnikih, sem bil na shodu jaz edini duhovnik; (dva druga sta prišla pozneje). Zato se je doktor obrnil proti meni in s povzdigneno besedo govoril, kaj on kot „dober kristijan“ zahteva od duhovnikov. Ostanejo naj v cerkvi, zraven pa lahko, ako imajo vrtiček, sadijo drevesca in potem delijo kmetom, pa bodo imeli veliko, veliko dobro delo. — Za te lepe, ganljive nauke, bi se bilo spodobilo zahvaliti gospoda doktorju hitro na shodu. Ker sem prišel zraven, da bi poročal v „Prim. List“, naj storim v listu svojo dolžnost. Sprejmite torej, g. doktor, za tako ganljive nauke najprisrčnejšo zahvalo. Da pa vašo željo še bolj izpolnim, bi rad sadil drevesca tudi v cerkvi. Zato prosim, kake vrste naj si izberem. — Upam, da bodo enako storili vsi duhovniki. Potem nas ne bo nikoli noben liberallec videl, in ne bo se jim treba bati, da bijim duhovski kolar vzbujal — vest.

Kaj vé g. dr. Tuma o kmetijskih zadrukah?

Prav malo, da ne rečem: nič. Ne vé: 1. kaj so zadruge. Zamenjuje jih s konsumnimi društvi. Ne vé: 2. čisto nič o velikih uspehih, ki so jih dosegle kmetijske zadruge po drugih deželah po vsem svetu. Ne vé: 3. kako poslušajo. Kvasil je le o cukru in kofetu, o kmetih, ki nič ne znajo, o duhovnikih, ki jih zapeljujejo v nevarna podjetja in o faliranih trgovcih, ki kot poslovodje neumne kmete goljufajo. Neznana je: 4. doktorju gospodarska organizacija na Slovenskem, zlasti na Kranjskem. Mož ne loči „Kršč. socialne Zveze“ od „Ljudske posojilnice“ in „Gospodarske Zveze“. O sedanji „Gospodarski Zvezi“ pa najbrže sploh še ni slišal. „Rajfajznom“ posojilnicam še imena ni povedal. Mahal je po kapelanih, ki po kršč. nauku grede s predpasnikom v prodajalnico prodajati, pozabil pa je povedati, da je na čelu gospodarske organizacije odvo kat dr. Šušteršič, pa pravi odvo kat, ne tak, ki se za advokata še le uči, kot dr. Tuma.

Pa pravijo, da je dr. Tuma zadruženstvo celo študiral! Mogoče, a zaslužil je trojko.

Poleg tega, da je metal zadruge in konsumna društva v en koš, je pa v eni sapi kmetom zadruge odsvetoval, obrtnikom pa priporočal. No, pozneje se je celo premislil: začel je hvaliti mlekarске zadruge. Menda se je mož spomnil, da ga poslušajo kmečki možje, ki sami vodijo lepo število mlekarških zadrug. — Gospod doktor, vaša konfuznost je zelo velika.

Ob 4. uri in 40 minut je dr. Tuma končal.

G. učitelj Vrtovec je na to prosil, da bi „Trgovsko-obrtno društvo“ posredovalo prodajo sadja. Tuma je to odklonil, češ, da „Trgovsko-obrtno društvo“ ni za to ustanovljeno. Ko je pa mož videl, da odgovor ljudem ne ugaja, je hitro obljubil, da bo „Trgovsko-obrtno društvo“ še to leto začelo posredovati pri prodajanju, „da bode po celem svetu posiskalo kupcev“.

Premalo misli, ali pa preveč povedal. Nekdo je odprl novo trgovino in to tako-le naznanil: „Čast mi je slavnemu občinstvu naznaniti, da sem odprl svojo novo zalogo obutal, in ob enem prosim, da bi se moja trgovina ne zamjenjala z enakimi sleparskimi trgovinami“.

Išče službe

penzionist, 46 let star, kot sluga v privatni hiši ali v uradu. — Natančno pove upravništvo „Primorskega Lista“.

Učenca 14—15 let starega v podkovsko obrt

sprejme takoj
Frane Rupar, kovač
v Škofji Loki na Kranjskem hiš. št. 16.

Anton Obidič,

čevljar
Semeniška ulica hiš. št. 4 Gorica,
priporoča se
za raznovrstna naročila po meri
za gospe in gospode.
Naročila se izvršujejo hitro.

„Krojaška zadruga“,

vpisana zadruga z omejeno zavezo
v Gorici,
Gospodarska ulica hiš. št. 7.
VELIKA ZALOGA

vsakovrstnega manufakturnega blaga za ženske in moške obleke, za vsak stan in vsak letni čas v največji izbiri, kakor: sukno, platno, prtenino, Clifton, oksfort, srovice, vsakovrstne preproge, zavese, namizne prte; nadalje vsakovrstno perilo, srajce, Jäger itd. itd.

Vse po najnižjih cenah.
Cene so stalne brez pogajanja.

Objava.

Podpisani naznanja, da bodo po bridki izgubi dragega Ivana firma Brata Zupan pod istim nespremenjenim imenom nadaljevala

orgljarsko obrt,

katero je skozi dveletno bratovo bolezen vodil podpisani in jo bode tudi nadaljeval pod imenom

Brata Zupan,

orgljarja v Kamnigoricah.

Preudano se priporoča prečistiti duhovščini in velečastnim cerkvenim predstojništvom in bilježim velespoštovanjem udani za firmo Brata Zupan Ignacij Zupan, orgljarski mojster.

Štiri učence

sprejme slovenska družina na stanovanje in hrano. — Za postranski poduk skrbi družina sama brezplačno. Naslov pove upravništvo „Prim. Lista“.

Št. 661
Op.

Razglas.

Naznanja se, da

JAVNA DRAŽBA

zastavlil II. četrtleta t. j. mesecev
aprila, maja in junija 1899.

začne v ponedeljek 10. septembra 1900,
ter se bo nadaljevala naslednje četrtke
in ponedeljke.

Od ravnateljstva zastavilnice
in z njo združene hranilnice.
V Gorici, 7. avgusta 1900.

Artur Makutz,

klepar v Ozki ulici (Via Stretta),
se priporoča slavnemu občinstvu. Izdeluje vsakovrstna kleparska dela.

V Mirnu

pod Gradom se odpre nova kréma v sopleju gosp. Mihaela Šinigoja, v kateri bodo romarji, potujoči na božjo pot k sv. stopnicam na Grad, postreženi z dobrih vipavskim vinom in z izvrstnimi mrzlimi in gorkimi jedili po najnižji ceni. Pripravljeno je prenočišče za 100—150 oseb; ohranijo se tudi vozovi in konji. Priporoča se za obilen obisk

EMIL BUDIN,
krčmar.

Anton Breščak

Gorica, gospodarska ulica št. 14,
(blizu lekarne Gironeoli).

Ima v zalogi vsakovrstno pohištvo za vsak stan. — Oprava po najmodernejših slogih, posebno za spalne, jedilne in posetne sobe je po nemškem slogu.

Bogata zaloga podob na platno in šipo z različnimi okvirji. Belgijska brušena ogledala vsake velikosti. Različno pohištvo, kakor: toaletne mize, različna obešala, preproge za okna itd. Različne stolice z trsja in celuloida, posebno za jedilne sobe. Blazine iz strune, afriške trave, z žimami in platnom na izbiri ter razne tapecarije. Reči, katere se ne nahajajo v zalogi, preskrbijo se po izbiri cenikov v najkrajšem času. — Daje se tudi na obroke, bodisi tedenske ali mesečne. — Pošilja se tudi izven Gorice po železnici in parobrodih.

V zalogi ima najelegantnejšo sobno opravo, na katero se še posebej opozarja p. n. občinstvo!

Mirodilnica

v Tržni ulici poleg kritoge trga
(poslopje c. kr. okrož. sodišča)

ima veliko zalogo najfinejšega

žvepla v kosih,

katero prodaja po najnižji ceni.

Ima tudi vsakovrstnih najboljših pripomočkov za čiščenje vina.

Zaloga Portland- in Roman-cementa.

Priporoča se p. n. občinstvu

Ant. Jeretič.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8

priporoča

pristna bela
in črna vina
iz vipavskih,
furlanskih,

briskih, dal-
matinskih in
isterskih vi-
nogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogorske monarhije v solih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrožba poštna.

Anton For,

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici, ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krčmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Nikaka

skrivnost ni več

napraviti si vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfineje likerje po francozkem sistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za napraviti po 5 litrov likerjev: Tropinovec, Absinc, Vermut, Ruski pelinovec, češki liker, Kimel po 80 kr.; Slivovec, Rum, češnjevec, Alaš, Alpski liker po 85 kr. in Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker po 95 kr. — Razpošiljam proti predplačilu v znamkah ali poštni nakaznici; po poštnem povzetju 10 kr. več. Vsaki pošiljati pridenem navodilo, kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga, mnogo ceneje.

Anton Rukavina,
Trst, Via Belvedere št. 23

Centralna posojilnica,

registrovana zadruga z omejeno zavezo,

v Gorici, v ulici Vetturini št. 9. (Šolski Dom).

Sprejema denar:

1. od udov

deleže

a) glavne deleže po 200 K. — b) opravilne deleže po 2 K.

Lastniki glavnih deležev plačajo vpisnine 4 K, lastniki opravilnih deležev plačajo vpisnine 1 K. Deležne knjižnice veljajo 30 helerjev.

2. od udov in neudov

hranilne vloge

katere obrestuje po 4 1/2% in plača sama rentni davek.

Obresti se računijo le za cele mesece, za vloge vložene po 1. em dnevu meseca ali vzdignene pred zadnjim dnem meseca se ne računijo obresti za oni mesec, ko so bile vložene oziroma vzdignene.

Hranilne vloge se izplačavajo tistemu, ki prinese knjižico. Če pa lastnik hranilne knjižice želi, da naj se sme izplačati le njemu, bode ravnateljstvo taki pridržek (vinculum) zaznamovalo na knjižici.

Hranilne vloge se vračajo:

do 200 K brez napovedi, do 600 K po enomesečni odpovedi, do 2000 K po trimesečni odpovedi, večji zneski po šestmesečni odpovedi.

Lastniki hranilnih vlog niso odgovorni za morebitne izgube. Vso odgovornost imajo izključno lastniki deležev.

Centralna Posojilnica daje posojila.

1. na vknjižbo po 5 1/2%; 2. na menice in sploh na osebni kredit po 6%.
3. na tekoči račun po pogodbi.

Centralna Posojilnica je zveza in središče gospodarskih zadrug na Goriškem in je kot taka vredna podpore in priporočila od strani vseh goriških Slovencev.

Uradni prostori so v ulici Vetturini št. 9., v pritličju.

Uradne ure vsaki dan, razun nedelj in praznikov, od 9 do 1 ure.

Vzajemna zavarovalnica

proti požarnim škodam in poškodbi cerkv. zvonov

v Ljubljani,

je pričela svoje delovanje.

Pisarna zavarovalnice

se nahaja

na Dunajski cesti

v Medjatovi hiši

(v pritličju.)